

Motion till riksdagen

1986/87:A238

Gunilla André och Görel Thurdin (c)

Ungdomskooperativprojektet

Rätten till arbete är grundläggande för både kvinnor och män. Förvärvsarbete är inte bara en förutsättning för försörjning. Det har också ett egenvärde genom att det ger möjligheter till sociala kontakter, gemenskap och personlig utveckling.

Många människor kan inte få något förvärvsarbete. De regionala skillnaderna är betydande. Kvinnor – både äldre och yngre – visar de högsta arbetslöshetssiffrorna. Många anställda önskar längre arbetstid. Den dolda arbetslösheten förekommer så gott som enbart bland kvinnor.

Inom de flesta sektorer på arbetsmarknaden kommer under den närmaste framtiden stora förändringar att ske. Den snabba hogteknologiska utvecklingen med elektroniken tränger in på många områden och övertar manuella arbetsuppgifter, arbeten som i stor utsträckning varit kvinnojobb. Med andra ord kommer arbetstillfällena för kvinnor att försvinna.

En sysselsättningsökning kan förväntas inom småföretag och/eller nya företag. Internationell erfarenhet visar detta. Kvinnors kunskaper och initiativförmåga är värdefulla tillgångar för att skapa ett dynamiskt småföretagande. Allt talar för att fler kvinnor skulle vara utmärkta företagare. Ur både samhällsekonomisk och arbetsmarknadspolitisk synpunkt skulle detta vara en fördel.

Genom motion från centerpartiet har de regionala utvecklingsfonderna ålagts ett särskilt ansvar för att stimulera kvinnor till privat företagsamhet. Säkert kommer detta att leda till ett ökat intresse från kvinnornas sida. "Starta eget"-kurser som anordnas för kvinnor har på många håll samlat stort antal deltagare.

Många kvinnor hyser dock av olika skäl tveksamhet att ensamma starta eller överta ett företag. Helst vill de arbeta tillsammans med andra kvinnor eller män. I dessa fall är kooperativt företagande en alternativ företagsform som kan ha många fördelar. Här en kort bakgrundsbeskrivning.

Kooperativ utveckling

Kooperationen har gjort viktiga insatser vid utformningen av den moderna välfärdsstaten. I särskilt hög grad gäller detta 1930-talets ekonomiska krispolitik och den s. k. folkhemspolitiken. Både svenska konsument- och lantbrukskooperationen betraktas som förebilder i andra delar av världen. Bakom Kooperationens framgång ligger dels en inhemsk tradition av självhjälp och självstyre, dels en framgångsrik tillämpning av internationella exempel och idéer i Sverige.

Under senare år har särskilt utvecklingsländerna intresserat sig för den "tredje väg" mellan privatkapitalism och statsocialism, som Kooperationen erbjuder. Den svenska Kooperationen har också ett omfattande u-landsegemang. Det finns följaktligen anledning att vidareutveckla Kooperationen som bygger på demokrati och likaberättigande. Denna företagsform är användbar som lösning på såväl en rad kommande samhällsproblem i vårt land som ett alternativ för utvecklingsländerna.

Som tidigare framhållits löper i dag särskilt kvinnor stor risk att ställas utanför arbetsmarknaden. Samtidigt finns servicebehov som måste tillgodoses och som kräver nya organisatoriska lösningar. Problemen har behandlats inom demokratiberedningen och i dess debattbok *Kooperation för tjänster*. Det rör sig här bl. a. om olika vård- och omsorgsverksamheter, där kvinnor besitter en omfattande yrkeskompetens. Men också den privata tjänstesektorn kan antas växa i framtiden. I båda fallen erbjuder sig ett betydande utrymme för nyföretagande.

Kooperationen är särskilt lampad för grupper, som saknar tidigare erfarenheter av företagande, som exempelvis kvinnor och ungdomar. Avgörande förutsättningar för att över huvud få till stånd företag är i många fall hjälp och stöd från en grupp likasinnade.

Kooperativa institutet och Lantbrukarnas riksförbund (LRF) driver sedan ett par år med ekonomiskt stöd från arbetsmarknadsdepartementet det s. k. ungdomskooperativprojektet. Även om det ännu är för tidigt att avge något slutgiltigt omdöme om detta projekt står det emellertid redan nu klart att intressanta och betydelsefulla resultat uppnåtts. Samtidigt framstår det som önskvärt att vidga projektets målgrupp för att nå även kvinnor. Det är t. ex. ofta fördelaktigt att få med personer med längre yrkes- och arbetslivserfarenhet i de nya kooperativa företagen.

Det är ur flera aspekter – bl. a. de ovan angivna – angeläget att ungdomskooperativprojektet får fortsätta med den bredare målgruppsinriktning, som här antytts. Detta kan naturligtvis innebära att ytterligare organisationer kan komma att knytas till projektet. Den närmare utformningen bör Kooperativa rådet och de kooperativa organisationerna svara för tillsammans med övriga intresserade. Det vore emellertid värdefullt om någon form av permanent utvecklingsorgan med uppgift att introducera kooperativ verksamhet på nya områden och bland nya medborgargrupper kunde komma till stånd. Inte minst förefaller den kooperativa företagsformen kunna bidra till att lösa en del av lands- och glesbygdens service- och sysselsättningsproblem.

Det är vidare viktigt att allmänhetens kännedom och kunskaper om Kooperation ökar. Kooperationsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1981:60) bl. a. att företagsformen skulle jämföras med andra företagsformer inom utbildningsväsendet. Sedan dess har vissa medel beviljats Kooperativa institutet och LRF för kurser för lärare i samhällskunskap. Denna verksamhet bör fortsätta. Men vägen till likabehandling mellan olika företagsformer är fortfarande lång. Därför måste åtgärder vidtas för att ge Kooperationen dess rättmätiga plats i grund- och gymnasieskolans och universitetens ekonomiska utbildning. Den teoretiska utbildningen bör kunna kompletteras med praktisk verksamhet exempelvis i form av kooperativa skol-cafeterior.

Det är för framtiden också ytterst väsentligt att kunskapen om kooperati-
onen ökar och att företagsformen utvecklas. Den kooperativa forskning, som
sedan några år existerar vid flera universitet måste därför stödjas bl. a.
genom att forskningsrådsnämndens kommitté för kooperationsforskning ges
ökade resurser. En viktig del i kunskapsutbyggnaden är vidare att kontinuer-
ligt samla in och presentera tillförlitliga data om de kooperativa verksamhe-
terna. Den kooperativa statistik, som tidigare ombesörjdes av statistiska
centralbyrån lades ner 1967. Kooperationsutredningen föreslog att en
kooperativ statistik åter skulle börja utges men förslaget har hittills inte lett
till resultat. Det vore därför värdefullt om exempelvis Kooperativa rådet
gavs i uppdrag att aktualisera frågan.

Det är vidare viktigt att inte tillkomsten av kooperativa företag onödigtvis
försvåras genom juridiska och andra bestämmelser. En sådan restriktion är
att kooperativa föreningar skall bestå av minst fem medlemmar. Antalet är
onödigt högt och kan vara svårt att uppnå, särskilt i ett inledande skede. En
reduktion förslagsvis till tre medlemmar skulle väsentligt underlätta tillkom-
sten av nya kooperativa företag.

En annan restriktion, som kan verka avskräckande, utgör de höga
registreringsavgifterna för ekonomiska föreningar. Därutöver bör möjlighe-
terna till initiala skattelättnader för nystartade kooperativa företag under-
sökas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna
vad som i motionen anförts om det s. k. ungdomskooperativprojektet.

[att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om
likabehandling för Kooperationen inom utbildningsväsendet i enlighet
med vad som anförts i motionen.¹]

[att riksdagen beslutar att anvisa 1 milj. kr. till kooperationsforsk-
ning.¹]

[att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om
återinförande av kooperativ statistik enligt de riktlinjer som redovisas
i motionen.²]

[att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag innebä-
rande att antalet medlemmar, som krävs för att bilda en kooperativ
förening, reduceras till tre.³]

[att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag innebä-
rande att registreringsavgiften för kooperativa föreningar sänks eller
avskaffas.³]

[att riksdagen beslutar att hos regeringen begära utredning om
möjligheterna till initiala skattelättnader för kooperativa företag.⁴]

Stockholm den 27 januari 1987

Gunilla André (c)

Görel Thurdin (c)

¹ 1986/87:Ub810.

² 1986/87:Fi414.

³ 1986/87:L207.

⁴ 1986/87:Sk427.